

निर्मुक्ति (von मुच् mit निस्) f. *Erlösung, Befreiung*: शाप° KATHA. 5, 131, 6, 18.

निर्मुट 1) m. *Baum* (वनस्पति) TRIK. 2, 4, 3. — 2) *Freimarkt*, m. TRIK. 2, 1, 20. n. ÇKDA. und WILS. nach ders. Aut. — 3) m. *die Sonne*. — 4) m. *Schelm* (खर्पर) HÄR. 235.

निर्मूल (निस् + मूल) adj. *der Wurzeln beraubt*: वृत् MBH. 5, 2747. übertr. *ohne Grundlage, unbegründet* BHĀG. P. 3, 7, 16. Verz. d. Oxf. H. 89, 6, 8. SIDDH. K. zu P. 6, 3, 45, 4, 114. 7, 4, 26. Davon nom. abstr. **निर्मूलता** f. PRAB. 87, 17. MÜLLER, SL. 310, N.

निर्मूलन (von निर्मूल्य n. *das Entwurzeln, Ausrotten*: कर्म° Spr. 541.

निर्मूल्य (wie eben) *entwurzeln, ausrotten, vernichten*: कर्म निर्मूल्य-त्ति ÇĀNTIC. 4, 7.

निर्मेष (निस् + मेष) adj. f. *wolkenlos* KATHA. 19, 65. RĪĒA-TAR. 5, 94.

निर्मथ (निस् + मेधा) adj. *ohne Verstand*: निर्मेधाश्रम m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 139, a, 23.

निर्मोक्त (von मुच् mit निस्) m. 1) *Ablösung, Erlösung, Befreiung* H. an. 3, 59. MED. k. 110. — 2) *eine abgezogene Haut*: मृगनिर्मोक्तवसन MBH. 13, 6490. insbes. *eine abgestreifte Schlangenhaut* AK. 1, 2, 4, 10. H. 1315. H. an. MED. HALĀ. 3, 22. उत्सृज्य — निर्मोक्तमिव पन्नगः MBH. 7, 7516. सर्प° 12, 5348. 13, 5539. R. GORR. 2, 91, 12. 5, 3, 45. 6, 9, 36. SUÇR. 1, 368, 19. 370, 10. 2, 168, 18. 385, 13. RAGH. 16, 17. VIKR. 25, 20. Vgl. द-ल°. — 3) *Panzer*. — 4) *der Himmel* H. an. MED. — 5) N. pr. eines Sohnes des 8ten Manu BHĀG. P. 8, 13, 11. eines der Saptarshi unter dem 13ten Manu 32; vgl. निर्मोक्त.

निर्मोक्तर (wie eben) nom. ag. *Löser*: संशयानाम् MBH. 2, 635. 1407. 2094.

निर्मोक्त (von मोत् mit निस्) n. *Befreiung, Erlösung von* AK. 3, 4, 2, 23. निर्मोक्तयेक्तुः डुःखस्य MBH. 12, 11899. अस्य न्दोषस्य 13, 60. ऋणा° RAGH. 10, 2.

निर्मोचन (von मुच् mit निस्) n. *Befreiung* MBH. 5, 1890. 4407.

निर्मोक्त (निस् + मोक्त) 1) adj. *frei von Wahn*, Beiw. Çiva's ÇIV. — 2) m. N. pr. eines Sohnes des 8ten Manu HARIV. 434. eines der Saptarshi unter dem 13ten Manu 487; vgl. निर्मोक्त 5.

निर्मेतुक (wohl von म्रा = म्रा mit निस्) adj. *abwelkend*: (श्रोत्रधयः) निर्मेतुकास्तत्र भवन्ति PAÑKAV. Br. 13, 9, 16. निर्मे° und निर्मृ° v. 1.

निर्मेक्ति s. निष्कुक्ति.

निर्मेत (निस् + यत्) adj. *unthätig, unbeweglich*: संततासारनिर्यत्नाः क्लिन्नपन्नोत्तरच्छ्वाः । न त्यजति नगाग्र्याणि शास्ता इव पतत्रिणः ॥ HARIV. 3362. °चरण 3664. 4312. Davon nom. abstr. °ता f. °तां गतः 4764.

निर्मेतण (निस् + यत्ण oder °णा) adj. *unbeschränkt* SUÇR. 1, 163, 13. 166, 1. Spr. 408. °प्रेदेशवस्थिता wo sie sich keinen Zwang anzuthun braucht KULL. zu M. 4, 43. °णाम् adv. *ungehemmt, ungestört*: यन्माक्तात्म्यवशेन याति घटनां कार्याणि निर्मेतणाम् RĪĒA-TAR. 4, 365. विलोक्य Rr. 1, 9.

निर्मेतस्क (निस् + यशस्) adj. *ruhmlos* MBH. 3, 8499.

निर्मे (या mit निस्) f. *Störung des ordentlichen Ganges, fehlerhafte Erscheinung*: तस्यैकैव निर्मे यत्संमैद्ये विषुवात्संपद्यते TS. 7, 4, 8, 2.

PAÑKAV. Br. 5, 9, 3. 10.

निर्पाण (von पा mit निस्) n. 1) *das Hinausgehen, Hinaustreten, Hinausfahrt, Ausbruch* (eines Heeres, eines Helden zum Kampf) H. an. 3. 214. MED. p. 58. MBH. 15, 439. निर्पाणं च रथेनाशु सकृसा यत्कृतं त्वया 13, 2872. सैन्य° 1, 333. कार्यास्य 334. 3, 16497. R. GORR. 1, 4, 111. 6, 17, 25. 31, 9. R. 2, 40. 3, 28 und 4, 38 in den Unterschrr. der Sarga. MBH. 1, 333 und 15, 439 fälschlich mit न् statt ण. — 2) *das Fortgehen so v. a. Vergehen, Verschwinden*: लावण्यनिर्पाणभिया RĪĒA-TAR. 3, 264. डुःख° SĀH. D. 400. — 3) *der Ausgang aus dem Leben, Hingang, Tod* MBH. 15, 1050. HARIV. 4829. VARĀH. BRH. S. 2, d (A. Bl. 2, a). BRH. 24 (23), 8, 12. 27, 3. निर्पाणाध्याय heisst der 12te Adhājā in VARĀH. LAGHUC. und der 24te (23te) in BRH. — 4) *Erlösung* (मोत्) H. 75. H. an. MED. Wohl nur eine Verwechslung mit निर्वाण. — 5) *der äussere Augenwinkel beim Elephanten* AK. 2, 8, 2, 6. H. 1223. H. an. MED. HALĀ. 2, 62. ÇIC. 3, 41. DA-ÇAK. 113, 14. Vgl. निर्पायन. — 6) *Eisen* (अयस्) H. an. — 7) *ein Strick zum Binden der Füsse der Kälber* VAIG. beim Schol. zu ÇIC. 12, 41. °क्-स्त ÇIC. 12, 41.

निर्पातक (vom caus. von यत् mit निस्) adj. *hinaustragend, fortbringend*: प्रेत° Leichenträger M. 3, 166 (v. 1. °निर्हारक). मृत° MBH. 13, 1590. मृत° (wofür gewiss मृत° zu lesen ist) MĀK. P. 35, 35.

निर्पातन (wie eben) n. 1) *Zurückgabe, Wiederauslieferung*: मणि° R. 1, 3, 32 (27 GORR.) मम (obj.) 5, 35, 9. ऋणादि° Schol. zu P. 1, 3, 36. दत्तस्य Schol. zu P. 1, 4, 92. वैर° *Zurückgabe der Feindschaft, Wiedervergeltung, Rache* H. 804. HARIV. 10331. PAÑKAT. 89, 19. Nach den Lexicographen = दान Gabe, = न्यासार्पण *Zurückgabe eines anvertrauten Gutes*, = वैश्राद्धि *Rache* AK. 3, 4, 118, 122. H. an. 4, 176. MED. n. 187. — 2) *Mord, Todtschlag* H. 371.

निर्पातर nom. ag. *Bereiniger* (eines Feldes): यथैव क्षेत्रनिर्पाता निर्पातुं क्षेत्रमेव च । किनस्ति धान्यं कतं च न च धान्यं वितण्यति ॥ MBH. 12, 3586. Geht scheinbar auf या mit निस् zurück, ist aber gewiss nur Fehler für निर्दातर (निर्दातम्).

निर्पाति (von पा mit निस्) f. *der Ausgang aus diesem Leben, Hingang* VJURP. 71.

निर्पात्य (vom caus. von यत् mit निस्) adj. *zurückzugeben, wieder auszuliefern* MBH. 3, 13182. HARIV. 10218.

निर्पादव (निस् + या°) adj. f. *von den Jādava befreit, von wo die J. entfernt sind*: पुरी° वा कला HARIV. 4338. 14438.

निर्पापण (vom caus. von पा mit निस्) n. *das Hinaustreiben, Verbannen*: स्थानात् BHĀG. P. 1, 7, 57.

निर्पाय m. = *नियामक* Schiffer, Bootsmann H. 876. HALĀ. 3, 33.

निर्पास (von यस् mit निस्) m. n. gāṣa *Gras* (zu P. 2, 4, 31. TRIK. 3, 5, 10 (fälschlich निर्पाश). SIDDH. K. 249, 6, 7. Zu belegen nur das m. *Ausschwitzung der Bäume, Harz, Milch u. s. w.* AK. 3, 6, 2, 13. HALĀ. 5, 75. TS. 2, 5, 2, 4. लोहितान्वृत्तनिर्पासान् M. 5, 6. MBH. 1, 1137. 13, 4129. 4715. fg. 4728. मुमुचुः पादपाश्चैव दाहनिर्पासज्ञं जलम् HARIV. 5332. चन्दनागुरु° R. 2, 76, 16. °वर्षिन् 96, 11 (°वाष्पिन् 103, 10 GORR.). सनिर्यासेव शल्लकी 3, 26, 28. 5, 83, 14. SUÇR. 1, 5, 1. 143, 13. °विष 2.252.3. 251, 13. केचुकाकन्द° 116, 16. वरुणास्य 249, 19. निम्ब° 327, 17. RAGH. 1, 38. VA-